

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Alius ordo amandi, alius ordo subveniendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT IV.

Amabilitas istius ordinis.

37 **O**Rdo (secundum Augustinum 19. Civit. 13.) est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio: ita ut res gradu superiores locum habeant superiorem, inferiores inferiorem, æquales æqualem. Ordo proinde amoris, est talis ipsius dispositio, ut suum in amore locum amans cuique tribuat, non diligendo, nisi quod diligendum est, nec amplius diligendo quod minus diligendum est, nec minus diligendo quod amplius est diligendum, nec minus aut amplius quod æquè diligendum est, sed unumquodque secundum quod dignum est dilectione, sive secundum gradum & ordinem bonitatis suæ.

38 Et hinc conspicua est istius ordinis amabilitas; utpote cuius indivisæ sociæ sunt iustitia, decor & pax. Si enim iustitia, decor & pax omni in ordine reperitur, maxime in ordine dilectionis. Et quid (amabo) magis iustum, quam suum cuique locum tribuere? Quid magis decorum, quam parium dispariumque rerum ordinata compositio? An non id oculis cernimus in pulcherrima, quia ordinatissima, compositione parium dispariumque partium corporis humani, vel etiam totius universi, quæ sine isto ordine, non foret nisi horridum chaos & confusio? Quid denique magis perspicuum, quam quod quies tranquillatque vel ipsarum rerum sensibilem, ab ordinata earum dispositione, suum cuique locum tribuente, dependeat, ita ut eo ipso tumultum excitent, quo naturalis earum situs seu ordo perturbatur? pondere enim suo suum unaqueque res locum & ordinem naturaliter querit. Siquidem pondus (ut Augustinus enarrat. 2. in Psal. 29. n. 10. ait) est impetus quidam cuiusque rei velut conantis ad locum suum... fers lapidem manu, pateris pondus; premit manum etiam, quia locum suum querit. Et vis videre quid querat? subtrahere manum, venit ad terram, quiescit in terra, pervenit quod tendebat, invenit locum suum... Sunt alia quæ sursum versus petunt locum. Namque si aquam mittas super oleum, pondere suo ad ima tendit, locum enim suum querit, ordinari querit, quia præter ordinem est aqua super oleum. Donec ergo veniat ad ordinem suum, inquietus motus est, donec teneat locum suum. Contra, oleum funde sub aqua... non se patitur oleum subter... Ignis sursum fertur, locum suum querit. Et aqua locum suum querit pondere suo, &c.

39 Quod si tam amabilis est rerum corporaliū ordo, quia tam iustus, tam decorus, tam pacificus; quanto magis amabilis ordo rerum spiritalium, & maxime amoris, cæterorumque affectuum, & actuum hominis, quibus proximè ipse ad Deum accedit, ipsique similis & Deiformis quodammodo efficitur?

40 Istius profectò ordinis amabilitas tanto ma-

ior est amabilitate ordinis sensibilium rerum; quanto iustitia, decor & pax rerum spiritalium exuberantior est iustitiâ, decore & quiete rerum sensibilium. Quæ pax tam exuberans est, ut exuperet omnem sensum, sicut Apostolus ait ad Philipp. 4. Ut proinde sponsa in Canticis de sponso suo dicat: *Ordinavit in me charitatem*, id est, dilectionem & amorem, ut Augustinus exponit 15. Civit. 22. ex eo loco colligens suam virtutis definitionem: *Definitio brevis & vera virtutis, ordo est amoris.*

CAPUT V.

Alius ordo amandi, alius ordo subveniendi.

ENimverò ordinem amandi ab ordine subveniendi distinguit Augustinus epist. 148. dicens: *Charitas, quæ tamquam nutritrix fovet filios suos, non ordine amandi, sed ordine subveniendi, infirmiores fortioribus anteponit.* Et ratio distinguendi est, quia aliunde petitur ordo amandi, quam ordo subveniendi. Ordo quippe amandi ex dignitate petitur objecti, seu gradu bonitatis ipsius, ut infra videbitur; ordo verò subveniendi petitur ex indigentia personæ cui subvenitur: cum ratio subveniendi, sit indigentia, quæ sublatâ, non est locus subventioni.

Unde licet Angelos cæterosque beatos in cælo regnantes, maxime beatissimam Virginem amore appetitionis plus amare debeamus, quam peccatores in viâ delinquentes, vel etiam animas purgantes, istis subvenire debemus, non illis, quia subventionem nostram non indigent; nec Deo, tamen si super omnia diligendo, subvenire debemus, nec possumus, quia bonorum nostrorum non eget. Quam etiam obcausam Pastor Evangelicus, licet nonaginta novem oves magis diligit, quam solam centesimam errantem, deserit nonaginta novem, ut centesimam perditam requirat. Et majus est gaudium in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent penitentia, licet nonaginta novem iusti plus diligantur. Nec ideo naturam humanam assumpsit Deus (præ Angelica) quia hominem absolute plus diligebat (quam Angelum) sed quia plus indigebat. Sicut bonus paterfamilias aliquid pretiosius dat servo egrotanti, quod non dat filio sano, ait S. Thomas 1. p. q. 20. a. 4. ad 2.

Sic tamen ordo subveniendi ex indigentia petitur, ut in eo habenda sit ratio conjunctionis, quæ persona indigens conjungitur nobiscum; ita ut inter indigentes, cæteris paribus, præferendi sint conjunctiores, ad quorum adiutorium magis nati sumus. Ut enim optime Augustinus l. 1. de doctrina christ. c. 28. *Cum omnibus prodisse non possis; iis potissimum consulendum est, qui pro locorum, temporum & quarumcumque rerum opportunitatibus constrictis tibi conjunguntur.*

Quod etiam tradit S. Paterius in cap. 2. Deuter. 44

teron.

teron. cum Gregorio Magno dicens, quod debemus temporaliter his, quibus vicinius coniungimur, plus ceteris prodesse. Quod pulchra hac similitudine declarat: *Quia & flamma aamotis rebus incendium porrigit.*

Eademque mihi videtur doctrina Angelici Doctoris 2. 2. q. 26. a. 9. dum ait, quod gradus dilectionis ex duobus pensari potest, uno modo ex parte objecti, & secundum hoc, id quod habet maiorem rationem boni, est magis diligendum, & quod est Deo similis... Alio modo computatur gradus dilectionis ex parte ipsius diligenti (id est, ex ordine diligentis ad dilectum) & sic magis diligitur, quod est conjunctius. Quomodo magis? Non secundum affectum dilectionis, sive secundum ordinem amandi, amore appetitionis: siquidem ordo iste est secundum ordinem diligibilitatis, ita ut id quod habet maiorem rationem boni, sit magis diligendum, ut proxime dixit. Igitur secundum ordinem subveniendi, sive quoad dilectionis effectum, ut pater ex illatione quam facit, quod ex parte diligibilis (unde petitur ordo appetitionis) pater fit magis diligendus quam filius: quia patrem diligimus sub ratione principii (quod habet rationem eminentioris boni, & Deo similioris) sed ex parte diligentis seu conjunctionis dilecti cum diligente (unde petitur ordo subveniendi) filius est magis diligendus quam pater... quia filius est magis propinquus parenti, utpote pars existens, quam pater filio, ad quem habet habitudinem principii.

45 Hoc est etiam quod idem S. Doctor frequenter ait, quod in amore duplex est ordo: primus, inter diligibilia: secundus, inter diligentem & dilectum. Quodque primum attendit amans. Secundum attendit quoad effectum, non quoad affectum, seu affectus appetitionem.

46 Quamvis ergo pater magis appetitativè diligendus sit (in quantum rationem habet principii) ideòque magis honorandus: quia tamen filius est pars patris, & aliquid ipsius, pater verò non est pars, nec aliquid filii, pater est quodammodo magis conjunctus filio, quam filius patri, in ordine ad beneficium præstandum. Quia dum pater filio benefacit, benefacit quodammodo sibi, in quantum benefacit ei, in quo est aliquid sui. Dum autem filius benefacit patri, non benefacit sibi, sed principio sui, quia in patre non est aliquid sui.

47 Ordine itaque subventionis in cura provisionis, filius præferendus est patri, juxta S. Doctorem n. 44. relatum, & ibidem ad 1. ubi idipsum magis explicat, dicens, quod in principio debetur subiectio, reverentia & honor. Effectum autem proportionaliter competit recipere influentiam principii, & provisionem ipsius. Et propter hoc parentibus à filiis magis debetur honor: filius autem magis debetur à parentibus cura provisionis.

48 Ad tertium tamen angelicè monet, quod in articulo necessitatis, filius obligatus sit ex beneficiis susceptis, ut parentibus proxime provi-

deat. Quia Dei iraditio est (inquit Ambrosius lib. 8. in cap. 18. Luca) ut prius pascas parentes: quia recta ratio vult, ut ei quodammodo rependas vitæ beneficium, à quo illud accepisti, conservando vitam illius, à quo vitam accepisti. Qua ratione motus Philosophus 1. 9. Ethic. c. 2. dicit: *Videntur autem nutrimento parentibus maxime filius, ut debentes, opulari oportere, & honestum est iis, qui causa sunt essendi, quam sibiipsis subvenire, &c.*

Ratio verò propter quam (extra articulum 49 necessitatis) in cura provisionis, magis providendum sit filiis quam parentibus, est quia quisque magis natus est ad adiutorium filiorum quam parentum, Apostolo teste, qui propterea ait: *Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis: quia, ut ex S. Thoma audivimus, effectui competit recipere influentiam principii, & provisionem ipsius.*

De uxore S. Thomas pariformiter docet, 50 quod secundum ordinem amoris appetitativi, qui petitur ex ratione eminentioris boni, sunt magis diligendi parentes, quam uxor. Quia parentes diligendi sunt sub ratione principii, adeòque sub ratione eminentioris boni. Secundum rationem autem conjunctionis (quam attendit ordo subveniendi) magis diligenda est uxor, quia uxor conjungitur viro, & caro una existens. Quod à S. Doctore intelligi in cura provisionis, extra articulum necessitatis, liquet ex proxime dictis.

Denique cum quisque magis natus sit ad adiutorium consanguineorum, quam extraneorum, ordine subventionis consanguinei, in iis quæ ad naturam pertinent, extraneis præferendi sunt, ut idem S. Doctor tradit a. 8. his verbis: *Diversorum dilectio est mensuranda secundum diversam rationem conjunctionis, ut scilicet unusquisque diligatur magis (secundum effectum, seu ordinem subveniendi) in eo quod pertinet ad illam conjunctionem, secundum quam diligitur. Et ulterius comparanda est dilectio dilectioni, secundum comparationem dilectionis ad dilectionem. Sic ergo dicendum quod amicitia consanguineorum fundatur in conjunctione naturalis originis: amicitia concivium in communicatione civili: & amicitia commilitonum in communicatione bellica. Et ideò in his quæ pertinent ad naturam, plus debemus diligere consanguineos. In his autem, quæ pertinent ad civilem conversationem, plus debemus diligere concives. Et in bellicis plus commilitones.*

Ad secundum tamen ait, quod loquendo 52 de dilectione quantum ad beneficia, quæ pertinent ad communicationem gratiæ, scilicet de instructione morum, in hac magis debet homo subvenire filiis spiritualibus, quos spiritualiter genuit, quam filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere in corporalibus subsidiis.

Sed & q. 32. a. 9. in corp. docet quod licet, 53 sicut Augustinus dicit, illi qui sunt nobis magis conjuncti, quadam quasi sorte nobis convenit ut eis magis providere debeamus. Est tamen circa hoc discretionis ratio adhibenda, secundum dif-

ferentiam conjunctionis, & sanctitatis, & utilitatis. Nam multo sanctiori, magis indigentiam patienti, & magis utili ad commune bonum, est magis elemosyna danda, quam persona propinquiori, maxime si non sit multum conjuncta, cujus cura specialis nobis non imminet, etsi magnam necessitatem non patiatur.

54 Et hinc patet quòd in servando subveniendi ordine, sicut habenda est ratio indigentiae & conjunctionis, sic quandoque etiam habenda sit ratio sanctioris, & communi bono utilioris indigentis, dum specialis impiorum indigentia, vel demandata nobis conjunctorum cura non obstat. Idque fundamentum habet in Scriptura & ratione.

55 In Scriptura: scriptum est enim Matth. 10. Qui recipit justum in nomine justì, mercedem justì accipiet. Galat. 5. Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. 1. Thessal. 5. Rogamus vos fratres, ut noveritis eos qui laborant inter vos, & præsunt vobis in Domino, & monent vos, ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum. Et 1. Thimoth. 5. Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur.

56 Sed & rationi consonum est, & æquitati, ut bona de larga Dei manu suscepta, ceteris paribus, Dei amicis potius quam inimicis impartiamur, iis maxime qui beneficiis nostris adjuti, Dei gloriam animarumque salutem præ aliis procurant, vel bene de republica merentur.

57 Nec tamen sic habenda ratio meritorum, ut impii & infideles negligendi sint, si verè indigentes sint. Cùm Apostolus velit, ut operemur bonum ad omnes, utique ut simus filii & imitatores Patris nostri cælestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos.

58 Sed de subveniendi ordine, misericordiaque erga proximum indigentem corporali spiritalique, plura, Deo dante, tom. 2. Deinceps proinde solum agemus de amore appetiatiivo, ejusque ordine.

CAPUT VI.

In amore duplex attenditur ordo. Unus, inter diligibilia. Alter, inter diligentem & dilectum. Prior est ordo amoris appetiatiivi. Posterior benefactivi, seu amoris quoad subveniendi effectum.

59 Sic docet S. Thomas supra n. 18. Et inter diligibilia quidem ordinem esse amoris appetiatiivi, ex eo perspicuum est, quòd inter diligibilia, quatenus talia, non sit nisi ordo diligibilitatis. Non alius proinde, nisi ordo bonitatis & dignitatis. Quem ordinem attendit amor appetiatiivus.

60 Inter diligentem verò & dilectum non est nisi ordo, vel abundantis ad indigentem, vel conjuncti ad conjunctum. Quorum utrumque attendit amor benefactivus, seu ordo subveniendi, de quo actum est capite præcedenti.

CAPUT VII.

Appretiatio non solum fit per intellectum, sed & per voluntatem.

61 Distinguenda est duplex ista appetiatio. Tum quia appetiatio amoris, de qua deinceps, per voluntatem fit, non per intellectum. Tum quia circa appetiatiorem per voluntatem facilius hallucinamur, quam circa appetiatiorem per intellectum. Per quem tunc fit appetiatio, dum fit per judicium intellectus de dignitate rei amatae. Per voluntatem autem tunc fit, quando voluntas sibi complacet in re amata secundum gradum, seu præstantiam bonitatis sibi propositum vel propositam per intellectum. Quod profectò voluntas non semper facit, imò plerumque magis sibi complacet in rebus, quas homo scit esse deteriores, melioribus neglectis, juxta illud, Video meliora, proboque, deteriora sequor.

62 Plerumque etiam appetiatiorem intellectus sequitur inefficax & semiplena dumtaxat appetiatio voluntatis. Et hinc humana mens seipsam sæpè deludit, dum putat se Deum amare super omnia, quia Deum æstimat super omnia. Cùm tamen vel non fit nisi appetiatio intellectus, vel non nisi imperfecta & semiplena appetiatio voluntatis.

63 Qua in re tanto facilius seipsum homo sæpissimè decipit, quòd difficilius appetiatio voluntatis ab ipso percipitur, quam appetiatio intellectus. Per reflexam quippe cognitionem certius percipimus judicium nostrum quam amorem nostrum. Quòd enim æstimamus Deum super omnia amabilem esse, per reflexam cognitionem evidenter cognoscimus. An autem Deum verè super omnia amemus; an non potius creaturam supra Deum? post serium conscientiae examen, plerumque certò scire non possumus. Idèò namque nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit. Eccles. 9.

64 Imò plerumque ne tunc quidem certi sumus, quæ ratio nos moveat ad amandum, dum nos amare certi sumus. An scilicet ad amandum nos objecti honestas moveat, an utilitas, an delectabilitas. Quæ triplex amandi ratio se plerumque offert in eodem objecto.

65 Ex quo patet nos facilius scire motivum judicii nostri, quam amoris, quia simplicior est bonitate veritas, quæ objectum est intellectus. Ad judicium enim de veritate intellectus non movetur, nisi vel ratione vel autoritate. Eo quòd non solum triplex sæpè sit in uno eodemque objecto bonitas, quæ objectum est amoris, sed & triplicis istius bonitatis ratio, multiplex utique honestas, multiplex delectabilitas, multiplex utilitas, indeque augeatur incertitudo, dum inquirimus quanam bonitas hïc & nunc nos ad amandum moveat.

66 Nec hoc mirum, cùm tunc etiam plerumque facile discernere non possumus, quæ ratio hïc & nunc intellectum moveat ad assensum, dum